

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Snabbare lagföring (Ds 2018:9)

Datainspektionen har granskat promemorian huvudsakligen utifrån myndighetens uppgifter att verka för att skydda fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter i samband med behandling av personuppgifter och för att underlätta det fria flödet av personuppgifter inom den brottsbekämpande verksamheten.

Sammanfattning

Datainspektionen avstyrker utredningens förslag till ändringar i 12 b § förundersökningskungörelsen (1947:948) som ger utökade möjligheter för enskilda att ta del av slutunderrättelser på elektronisk väg.

Datainspektionen instämmer i utredningens bedömning att det finns ett behov av att fortsätta utvecklingen av digitala tjänster. Inspektionen anser dock att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet behövs en grundlig analys, särskilt vad avser risker för enskildas integritet, såväl avseende vilka rättsliga förutsättningar det finns för att sända slutunderrättelse via tjänsten *Mina Meddelanden* som att sända dessa per e-post och sms.

Datainspektionen avstyrker utredningens förslag att lagen (2018:160) om försök med tillgänglighetsdelgivning och förordningen (2017:1028) om en försöksverksamhet med snabbare handläggning av brott ska fortsätta gälla till utgången av 2021.

Datainspektionen anser att det på motsvarande sätt som för slutunderrättelserna måste det utredas vidare vilka rättsliga förutsättningar det finns att kommunicera handlingar elektroniskt med enskilda inom ramen för tillgänglighetsdelgivningen.

Generella synpunkter på promemorian

Utredningen föreslår att modern teknik i form av elektronisk kommunikation ska kunna användas i högre utsträckning i rättsväsendets kommunikation med enskilda. Information ska kunna skickas på elektronisk väg från såväl polisen, åklagare och domstolarna. Datainspektionen delar denna uppfattning med utredningen och vill gärna framhålla att ett genomtänkt arbetssätt för att kommunicera mellan rättssystemets olika aktörer och enskilda är både viktigt och eftersträvansvärt.

Den rättsliga analys som utredningen presenterar i promemorian saknar emellertid viktiga delar.

För att uppfylla kraven enligt regeringsformen, dataskyddsförordningen¹ och dataskyddsdirektivet² i ett konkret lagstiftningsärende krävs det att det intrång som sker i den enskildes privata sfär måste vara befogat och inte större än nödvändigt. Inskränkningar i integritetsskyddet får göras endast om det motstående intresse som ska tillgodoses är så starkt och integritetsskyddsintresset så förhållandevis svagt att inskränkningen framstår som proportionerlig. Intrånget ska mötas av integritetshöjande bestämmelser till förmån för den enskilde vars uppgifter behandlas.

Utredningen har inte analyserat vilka risker som förslaget till utökad elektronisk kommunikation kan få på enskildas personliga integritet. Inte heller har utredningen analyserat hur detta förslag förhåller sig till gällande dataskyddsbestämmelser, och då främst brottsdatalagen. Utredningen berör brottsdatalagen endast kortfattat i kapitel 9.5 där det nämns att en ny brottsdatalag är under beredning och att denna kan få betydelse vid sidan av polisdatalagen.

Mot bakgrund av avsaknad av en sådan grundläggande analys avstyrker Datainspektionen förslaget till ändringar i 12 b § förundersökningskungörelsen (1947:948) som ger utökade möjligheter för enskilda att ta del av underrättelser på elektronisk väg. På motsvarande sätt måste även möjligheterna att kommunicera elektroniskt med enskilda inom

¹ Europaparlamentet och rådets förordning (EU) 2016:679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG

² Europaparlamentet och rådets direktiv (EU) 2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF

ramen för tillgänglighetsdelgivningen utredas vidare, varför inspektionen även avstyrker en förlängning av lagen (2018:160) om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål och förordningen (2017:1028) om en försöksverksamhet med snabbare handläggning av brott. Datainspektionen utvecklar sitt resonemang under avsnitt 4.4.3 och 7.2.3.

Synpunkter på valda delar av betänkandet

4.4.3 Förlängd giltighetstid för lagen om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål och förordningen om en försöksverksamhet med snabbare handläggning av brott

I såväl lagen som i förordningen finns bestämmelser om att underrättelser och tillgänglighetsdelgivning ska kunna sändas på elektronisk väg.

Datainspektionen konstaterar att myndigheten inte fått möjlighet att lämna synpunkter på den promemoria³ som legat till grund för försöksverksamheten eller i övrigt fått möjlighet att yttra sig om försöksverksamheten.

Som utvecklas under avsnitt 7.2.3 är elektronisk kommunikation med den enskilde i form av e-post och sms normalt inte ett säkert kommunikationssätt. Då det inte av underlaget framgår vilka integritetsanalyser och proportionalitetsbedömningar som legat till grund för bestämmelserna om elektronisk kommunikation i nyssnämnd lag och förordning, kan Datainspektionen inte stå bakom en förlängning av försöksverksamheten.

7.2.3 Slutunderrättelse ska också kunna ske elektroniskt

Utredningen föreslår att möjligheten att sända en slutunderrättelse på elektronisk väg genom tjänsten *Mina Meddelanden* ska införas permanent.

Enligt 4 § första stycket förordning (2017:1028) om försöksverksamhet med snabbare handläggning av brott får en slutunderrättelse som inte ska delges skickas på elektronisk väg.

En förutsättning för att kunna använda *Mina Meddelanden* enligt förslaget är att tjänsten uppfyller de krav som bl.a. ställs på säkerheten. I maj 2018 lämnade Datainspektionen synpunkter på slutbetänkandet reboot - omstart

³ Betänkandet En snabbare lagföring – försöksprojekt med ett snabbförfarande i brottmål (Ds 2017:36)

för den digitala förvaltningen (SOU 2017:114). I remissyttrandet konstaterade Datainspektionen bl.a. att det var positivt att utredningen föreslog en ny lag i syfte att skapa förutsättningar för en säker infrastruktur för hantering av digital post från myndigheter och vissa privata aktörer dvs. en utveckling av tjänsten *Mina Meddelanden*.⁴ Datainspektionen framförde också att förslaget, genom otydliga ändamål och brist på skyddsåtgärder, inte uppnår det avsedda syftet. Vidare konstaterade inspektionen att det saknades integritetsanalyser med tydligt redovisade proportionalitetsbedömningar och avstyrkte förslaget.

De synpunkter som Datainspektionen framfört i tidigare remissyttrande avseende tjänsten *Mina Meddelanden* äger även giltighet på utredningens förslag till ändringar i 12 b § förundersökningskungörelsen (1947:948).

Utredningen föreslår också att om den misstänkte har blivit tillfrågad om det i förväg ska en slutunderrättelse också kunna ske på elektronisk väg på ett annat sätt än genom tjänsten *Mina Meddelanden*. Det förutsätter enligt utredningen att den misstänkte uttryckligen lämnat uppgifter om det alternativa elektroniska kommunikationssättet. Datainspektionen bedömning är att e-post och sms inte är ett säkert kommunikationssätt, särskilt inte om kommunikationen innehåller information om brott eller brottsmisstankar. Datainspektionen har vid olika tillfällen uttalat att kryptering ska ske av känsliga personuppgifter som förmedlas via Internet och i detta sammanhang ska information om brott och brottsmisstankar jämföras med känsliga personuppgifter. Datainspektionen vill också understryka att den enskilde, t.ex. den misstänkte, inte kan samtycka till att otillräckliga säkerhetsåtgärder vidtas.

Om en fördjupad integritetsanalys och proportionalitetsbedömning leder fram till att det bör införas en utökad möjlighet till elektronisk kommunikation anser Datainspektionen att samma modell som föreslås i de till brottsdatalagen kompletterande lagarna bör övervägas. Det innebär att det i så fall bör anges att personuppgifter ska få lämnas ut elektroniskt om det inte bedöms som olämpligt.⁵ Under alla omständigheter bör en tvingande reglering undvikas, tex. att det föreskrivs att uppgifter ska lämnas ut i elektronisk form, eftersom en sådan reglering inte ger möjlighet för den som ska lämna ut uppgifterna att ta ställning till om ett utlämnade är lämpligt i det enskilda fallet.

⁴ Se Datainspektionens remissyttrande den 4 maj 2018, dnr DI-2018-679

⁵ Se prop. 2017/18:269 s. 133-136.

Detta yttrande har beslutats av enhetschefen Charlotte Waller Dahlberg efter föredragning av juristen Jonas Agnvall. Vid den slutliga handläggningen har även chefsjuristen Hans-Olof Lindblom deltagit.

Charlotte Waller Dahlberg, 2018-09-11 (Det här är en elektronisk signatur)